

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ تَعَالَى

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده علوم ریاضی

تأییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیأت داوران نسخه نهایی پایان نامه آقای یدالله زارع رشته ریاضی محض به شماره دانشجویی ۸۹۵۲۰۵۱۰۰۸ تحت عنوان: «نقاط ضرب مختلط روی برخی از خمهای شیمورا» را در تاریخ ۱۳۹۱/۶/۳۰ از نظر فرم و محتوا بررسی نموده و آن را برای اخذ درجه کارشناسی ارشد مورد تأیید قرار دادند.

اعضای هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	دکتر علی رجایی	استادیار	
۲- استاد ناظر داخلی	دکتر عباس حیدری	استادیار	
۳- استاد ناظر داخلی	دکتر سیداحمد موسوی	دانشیار	
۴- استاد ناظر خارجی	دکتر سیدحمید حاج سیدجوادی	استادیار	
۵- نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر سیداحمد موسوی	دانشیار	

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته **ریاضی محض** است که در سال **۱۳۹۱** در دانشکده **ریاضی** دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی

سرکار خانم/جناب آقای دکتر **علی رحیمی**، مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر **امیر حسینی** و مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر **...** از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب **بدرالله زارع** دانشجوی رشته **ریاضی محض - هندسه** مقطع **کارشناسی ارشد** تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: **بدرالله زارع**

تاریخ و امضا:

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب.....^{برای اطلاع}.....دانشجوی رشته.....^{ریاضی محض}..... ورودی سال تحصیلی.....^{۱۳۸۹}..... مقطع.....^{کارشناسی ارشد}..... دانشکده.....^{ریاضی}..... متعهد می شوم کلیه نکات مندرج در آئین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته های علمی مستخرج از پایان‌نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین‌نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

امضا:.....
تاریخ:.....

دانشکده علوم ریاضی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد ریاضی (محض)

نقاط ضرب مختلط روی برخی خم‌های شیمورا

دانشجو:

یدالله زارع

استاد راهنما:

دکتر علی رجایی

استاد مشاور:

دکتر امیر جعفری

شهریور ماه ۱۳۹۱

چکیده

فرض کنیم که $\Gamma \subseteq PSL(2, \mathbb{R})$ یک گروه فوخرسی باشد که روی نیم صفحه‌ی بالایی پوانکاره H بطور سره ناپیوسته عمل کند. خارج قسمت $\frac{H}{\Gamma}$ به عنوان خم جبری با ساختار رویه ریمانی شناخته شده‌اند. در این پایان نامه به تعریف زیرگروه‌های حسابی تعمیم یافته از $SL(2, \mathbb{R})$ می پردازیم و نشان می دهیم که برای آن‌ها، فضای خارج قسمت فوق تعبیر پیمانهای مناسب به عنوان فضای رده بندی کننده‌ی چندگونا‌های آبلی مناسب با درون ریختی‌هایی متناظر با این زیر گروه‌ها دارد.

در ادامه به معرفی نقاط خاصی از این خم‌ها به نام نقاط ضرب مختلط می پردازیم و نشان می دهیم که تعبیر پیمانهای فوق ساختاری طبیعی روی درون ریختی‌های رویه‌های آبلی متناظر با این نقاط القا می کند.

کلید واژه‌ها: زیر گروه‌های هم‌نهشتی از $SL(2, \mathbb{Z})$ ، زیر گروه‌های حسابی از $PSL(2, \mathbb{R})$ ، خم‌های مدولار، گونا، خم‌های شیمورا، جبر چهارگانی.

فهرست

آ	فهرست
ت	لیست تصاویر
۱	۱ پیش‌نیازها
۵	۱.۰.۱ رده‌بندی میدان‌های موضعی
۶	۲.۰.۱ رویه‌ی ریمانی
۹	۳.۰.۱ عمل $SL(2, \mathbb{R})$ روی H
۱۵	۱.۱ ساختار $PSL(2, \mathbb{Z})$
۱۷	۱.۱.۱ گروه‌های فوخرسی
۱۸	۲.۱ زیرگروه‌های هم‌نهشتی $PSL(2, \mathbb{R})$
۱۹	۳.۱ زیرگروه‌های حسابی $SL(2, \mathbb{Q})$
۲۰	۴.۱ دامنه‌ی اساسی
۲۲	۱.۴.۱ گروه‌های فوخرسی حسابی هم‌فشرده
۲۴	۲.۴.۱ مقدمه‌ای بر جبرهای چهارگانی
۲۴	۳.۴.۱ تعاریف اساسی
۲۵	۴.۴.۱ رده‌بندی جبرهای چهارگانی
۲۷	۵.۴.۱ نماد هیلبرت

۲۹	شاخه‌ای و شکافته شدن جبر چهارگانی در یک مکان	۶.۴.۱
۳۰	معین و نامعین بودن یک جبر چهارگانی	۷.۴.۱
۳۲	رایش یک جبر چهارگانی	۸.۴.۱
۳۳	۲ فرم‌های مدولار	
۳۳	معرفی فرم‌های مدولار	۱.۲
۳۴	دامنه‌ی اصلی گروه مدولار	۱.۱.۲
۳۹	صفرها و قطب‌های تابع مدولار	۲.۲
۴۲	زیرگروه‌ها همنهشتی	۳.۲
۴۵	خم مدولار و خم بیضوی	۴.۲
۴۵	مشبکه‌ها	۱.۴.۲
۴۸	خم مدولار و فضای پیمانهای	۲.۴.۲
۵۱	خم مدولار و فرم مدولار روی \mathbb{C}	۵.۲
۵۱	خم مدولار	۱.۵.۲
۵۳	تعبیر پیمانهای	۲.۵.۲
۵۵	۳ ساختار خم شیمورا	
۵۷	ساختار تراز	۳.۰.۳
۵۸	حجم خم شیمورا	۴.۰.۳
۶۱	مثال‌هایی از خم‌های شیمورا در حالتی که $\Omega = 1$	۵.۰.۳
۶۹	مثالی از خم‌های شیمورا در حالتی که $\Omega > 1$	۶.۰.۳
۷۷	۴ نقاط ضرب مختلط یک خم شیمورا	
۸۲	برگشت اتکین-لهنر	۷.۰.۴
۸۳	$(-2, 4, 6)$ -گروه مثلثی	۱.۴
۸۶	محاسبه‌ی صریح نقاط ضرب مختلط	۱.۱.۴

۹۸ محاسبه‌ی سری‌های ابرهندسی	۲.۴
۱۰۰ محاسبه‌ی مولد ایده‌آل‌های اصلی	۳.۴
۱۰۲ نقاط ضرب مختلط	۴.۴

۱۲۰ کتاب‌نامه

۱۲۴ واژه‌نامه فارسی به انگلیسی

۱۲۹ واژه‌نامه انگلیسی به فارسی

لیست تصاویر

۸ کره با دسته‌هایش	۱.۱
۸ انواع چنبره	۲.۱
۲۱ دامنه ی اساسی برای $SL(۲, \mathbb{Z})$	۳.۱
۲۳ $G_{۲,۴,۶}$	۴.۱
۳۴ تصویر عمل گروه $PSL(۲, \mathbb{Z})$ روی دامنه اساسی	۱.۲
۶۵ $D = ۶$	۱.۳
۶۶ $D = ۶$	۲.۳
۶۹ $D = ۱۰$	۳.۳
۷۳ $D_B = ۳, N = ۲$	۴.۳
۷۶ $D_B = ۳, N = ۴$	۵.۳
۸۴ مثلثی $(۲, ۴, ۶)$	۱.۴
۹۱ مثلثی $(۲, ۳, ۹)$	۲.۴
۹۱ مثلثی $(۲, ۳, ۹)$	۳.۴
۱۱۰ مثلثی $(۲, ۳, ۷)$	۴.۴

مقدمه

پیشگفتار

برای دادن انگیزه‌ی شناخت خم‌های شیمورا نخست خم‌های مدولار را معرفی می‌کنیم

برای هر $N \in \mathbb{Z}$ و $N > 0$ زیر گروه پایین را در نظر می‌گیریم

$$\Gamma_0(N) = \left\{ \begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix} \in SL_2(\mathbb{Z}) : c \equiv 0 \pmod{N} \right\} \subseteq SL_2(\mathbb{Z})$$

گروه $\Gamma_0(N)$ بر نیم‌صفحه‌ی کامل شده‌ی بالایی $H^* = H \cup \mathbb{Q} \cup \{\infty\}$ توسط تبدیلات خطی کسری^۲ عمل می‌کند.

خارج‌قسمت $X_0(N) := \Gamma_0(N) \backslash H^*$ خم مدولاری (کلاسیک) است که می‌تواند به عنوان یک رویه‌ی ریمانی فشرده در نظر گرفته شود.

خم‌های مدولار کلاسیک مربوط به زیرگروه‌های هم‌نهشتی $PSL_2(\mathbb{Q})$ که به مدت طولانی مورد بررسی قرار گرفته بودند، دوباره علاقه‌ی تعدادی از نظریه پردازان که کارهای محاسباتی می‌کردند را به خود جلب کرد.

در دهه‌ی ۶۰ قرن بیستم، شیمورا^۳ در مقاله‌ی معروفش [۲۶]، خم‌های مرتبط به جبرهای چهارگانی روی میدان‌های اعداد کاملاً حقیقی را تعریف کرد که مشابه خم‌های مدولار کلاسیک مرتبط به جبر $M(2, \mathbb{Q})$ روی \mathbb{Q} می‌باشند. شیمورا این خم‌های جبری خاص را به

^۱completed upper half plane

^۲fractional linear transformation

^۳G. Shimura

منظور ساختن میدان‌های رده‌ای^۴ برای میدان‌های اعداد کاملاً حقیقی مورد بررسی قرار داد. این خم‌ها که بعداً خم‌های شیمورا^۵ نامیده شدند، در واقع در تعمیم ساختار $M(2, \mathbb{Q})$ به یک جبر چهارگانی با شرایطی خاص روی یک میدان کاملاً حقیقی بدست آمدند. این خم‌ها به طور گسترده توسط دلین^۶ تعمیم یافتند. در واقع دلین یک چهارچوب بدیهی برای کار شیمورا ایجاد کرد.

در مبحث خم‌های شیمورا، از شاخه‌های مختلف ریاضیات از جمله: آنالیز مختلط، آنالیز p -ادیک، هندسه‌ی جبری، جبر و جبر ناجابه‌جایی سخن به میان می‌آید.

چرا خم‌های شیمورا را بررسی و مطالعه می‌کنیم؟

خم‌های شیمورا هم اکنون به عنوان خم‌هایی که شباهت زیادی به خم‌های مدولار کلاسیک دارند به رسمیت شناخته شده‌اند. دلیل دیگر مطالعه‌ی این خم‌ها این است که خم‌های شیمورا نمونه‌های شگرفی از خم‌های با گونای پایین و نگاشت‌های بین آنها ارائه می‌دهند و اخیراً نیز ساختار شگرف نقاط هیگنر^۷ که به ساختار ضرب مختلط روی خم‌های شیمورا مرتبط می‌باشند مورد بررسی قرار گرفتند.

تقریباً هر نتیجه‌ی حاصل از خم‌های کلاسیک را می‌توان با بررسی و کار بیشتر به خم‌های شیمورا تعمیم داد؛ خم‌های شیمورا در کنار خم‌های کلاسیک در یک مرحله‌ی کلیدی اثبات "آخرین قضیه‌ی فرما" ظاهر شدند [۲۱]؛ ولی کار محاسباتی روی خم‌های شیمورا با فاصله‌ی زمانی زیادی پس از تلاش‌های گسترده بر خم‌های مدولار کلاسیک انجام شد. پیشگامان قرن نوزدهم با همان هیجان و علاقه که صرف مطالعه‌ی $PSL_2(\mathbb{Q})$ کردند کار روی برخی از خارج‌قسمت‌های حسابی نیم‌صفحه‌ی بالایی را که در حال حاضر آن‌ها را به عنوان خم‌های شیمورا به رسمیت می‌شناسیم شروع کردند.

^۴class field

^۵Shimura curves

^۶Deligne

^۷Heegner point

اما در ادامه دریافتند که کار روی خم‌های شیمورا دشوارتر از کار روی خم‌های مدولار کلاسیک است. خم‌های شیمورا در مقایسه با خم‌های مدولار پرسش‌های محاسباتی سخت‌تری را مطرح می‌کردند، ولی هرگونه پاسخ کارا برای این پرسش‌ها، سود و فایده‌های بزرگی را نوید می‌داد. این خم‌ها نه تنها به این دلیل، بلکه به خاطر کاربردهای مستقیم، ویژگی‌هایشان و پتانسیل آنها برای بیان ایده‌های تازه در پژوهش‌های نظری، نظریه اعداد دانان را وسوسه می‌کرد.

یک خم شیمورای $H = \Gamma^D(\mathfrak{N}) \backslash X^D(\mathfrak{N})$ عبارتست از خارج‌قسمت نیم‌صفحه‌ی بالایی H توسط گروه فوخی حسابی $^{\wedge} \Gamma^D(\mathfrak{N}) \subset PSL_2(\mathbb{R})$.

اگر \mathbb{Z}_F را حلقه‌ی اعداد صحیح در یک میدان کاملاً حقیقی F در نظر بگیریم:

$\Gamma^D(\mathfrak{N})$ توسط دو ایده‌آل نسبت به هم اول \mathfrak{N} و D از \mathbb{Z}_F مشخص می‌شود. هر خم شیمورای $X^D(\mathfrak{N})$ در تناظر با یک زیرگروه $\Gamma^D(\mathfrak{N})$ بدست آمده از یک F جبر چهارگانی است.

خم مدولار $X_*(N)_{\mathbb{C}} := \Gamma_*(N) \backslash H^*$ (نیم صفحه‌ی بالایی کامل شده است) دارای یک مدل $X_*(N)_{\mathbb{Q}}$ روی \mathbb{Q} است، [۲۵] به عبارتی به وسیله‌ی یک چند جمله‌ای با ضرایب در \mathbb{Q} مشخص می‌شود. این خم یک فضای پیمان‌ه ای^۹ است به این مفهوم که نقاط خاصی از این خم به نام نقاط CM وجود دارند که متناظر هستند با خم‌های بیضوی دارای ضرب مختلط^{۱۰} که از یک میدان موهومی درجه ۲ بدست می‌آید.

تصویر نقاط CM تحت J -تابع مدولار بیضوی به عنوان پیمان‌ه تکین^{۱۱} شناخته شده‌اند. میتوان این مطلب را برای خم‌های شیمورا تعمیم داد که هر نقطه‌ی CM یک خم شیمورا متناظر با یک چندگونای آبلی است.

در این پایان نامه به محاسبه‌ی نقطه CM متناظر با یک توسیع موهومی درجه ۲ از F روی

^۸arithmetic Fuchsian group

^۹moduli space

^{۱۰}Complex Multiplication

^{۱۱}Singular Modulus

یک خم شیمورا می پردازیم .

فصل ۱

پیش‌نیازها

تعریف ۱.۰.۱ (جبر). فرض کنید K یک میدان و A فضایی برداری روی K با عمل دوتایی ضرب $\cdot : A \times A \rightarrow A$ باشد. A را یک جبر روی K گویند هرگاه در سه شرط زیر صدق کند

$$(x + y) \cdot z = x \cdot z + y \cdot z \quad \forall x, y, z \in A \quad (\text{پخش‌پذیری از راست})$$

$$x \cdot (y + z) = x \cdot y + x \cdot z \quad \forall x, y, z \in A \quad (\text{پخش‌پذیری از چپ})$$

$$(ax) \cdot (by) = (ab)(x \cdot y) \quad \forall x, y \in A \quad \forall a, b \in K$$

A را اغلب اوقات K -جبر می‌نامند.

نکته ۲.۰.۱. هر جبر یک حلقه است.

مثال ۳.۰.۱. ماتریس‌های $n \times n$ روی F

مثال ۴.۰.۱. \mathbb{R} روی \mathbb{Q}

مثال ۵.۰.۱. جبرهای چهارگانی B روی \mathbb{Q}

قرار دهید $K' := \{k \cdot 1_A : k \in K\}$ ؛ از آنجایی که $K' \subseteq Z(A)$ ، اعضای K' مرکزی

هستند.

تعریف ۶.۰.۱ (جبر مرکزی). K -جبر A را مرکزی گویند هرگاه $Z(A) = K'$.

تعریف ۷.۰.۱ (جبر ساده). K -جبر A را ساده گویند هرگاه به عنوان یک حلقه، هیچ ایده‌آل دوطرفه‌ی نابديهی نداشته باشد.

در ادامه به بیان تعریف مکان^۱ می‌پردازیم.

K یک میدان اعداد^۲ (توسیع متناهی از \mathbb{Q}) در نظر گرفته شود. اگر r تعداد نشاننده‌های

حقیقی و s تعداد نشاننده‌های مختلط K به توی \mathbb{C} باشد، داریم

$$[K : \mathbb{Q}] = r + 2s$$

مجموعه‌ی اول‌های بی‌پایان^۳ K را می‌توان برحسب نشاننده‌های حقیقی و مختلط ناحقیقی بیان کرد. از این رو r تا بی‌پایان حقیقی و s تا بی‌پایان مختلط داریم؛ به عبارتی K ، $r + s$ تا اول بی‌پایان دارد.

مثال ۸.۰.۱. برای \mathbb{Q} یک بی‌پایان حقیقی داریم و برای هر گسترش درجه دوم حقیقی \mathbb{Q} داریم

$$[K : \mathbb{Q}] = r + 2s = 2$$

اگر $r = 2$ و $s = 0$ پس ۲ بی‌پایان حقیقی داریم.

اگر $r = 0$ و $s = 1$ پس ۱ بی‌پایان مختلط داریم.

K را یک میدان و $\mathcal{O}_K = \mathbb{Z}_K$ را حلقه‌ی اعداد صحیح^۴ در میدان K در نظر بگیرید.

ایده‌آل اول $P \neq \infty$ از \mathcal{O}_K را یک "مکان باپایان"^۵ از K گویند.

^۱place

^۲number field

^۳infinite places

^۴ring of integer

^۵finite place

بی‌پایان‌های بیان شده در بالا را "مکان‌های بی‌پایان"^۶ از K گویند. در واقع مکان‌های بی‌پایان K در تناظر دوسویی با ایده‌آل‌های اول \mathcal{O}_K می‌باشند و هر مکان بی‌پایان در K یا حقیقی است که در تناظر با یک نشاننده‌ی $\mathbb{R} \hookrightarrow K$ است و یا مختلط است که در تناظر با جفت مجزایی از نشاننده‌های مزدوج مختلط $\mathbb{C} \hookrightarrow K$ است.

چنانچه ν یک مکان بی‌پایان باشد،

برای ν حقیقی داریم $K_\nu \cong \mathbb{R}$

برای ν مختلط داریم $K_\nu \cong \mathbb{C}$

تعریف ۹.۰.۱ (نرم). تابع نرم روی میدان K عبارت است از تابع

$$|\cdot| : K \longrightarrow \mathbb{R}$$

$$x \longmapsto |x|$$

به طوری که

$$(۱) \quad |x| > 0 \quad \forall x \neq 0, \quad |0| = 0$$

$$(۲) \quad |xy| = |x||y|$$

$$(۳) \quad |x + y| \leq |x| + |y|$$

نرم بالا را با سه ویژگی داده شده اقلیدسی^۷ گویند. چنانچه علاوه بر این ۳ ویژگی، شرط قوی‌تر

$$(۴) \quad |x + y| \leq \max\{|x|, |y|\}$$

^۶infinite places

^۷archimedean

را برای نرم داشته باشیم، نرم را ناقلیدسی^۸ می‌نامند.

نکته ۱۰.۰.۱. نرم بدیهی

$$| \cdot | : K \rightarrow \mathbb{R}$$

$$a \mapsto |a| = 1, \quad \forall a \in K^\times.$$

حال به بیان تعریف نرم $-P$ ادیک می‌پردازیم

تعریف ۱۱.۰.۱ (نرم $-p$ ادیک). K را یک میدان اعداد و \mathcal{O}_K را حلقه‌ی اعداد صحیح K در نظر بگیرید. برای ایده‌آل اول p از \mathcal{O}_K ، Np تعداد عناصر \mathcal{O}_K/p تعریف می‌شود؛ نرم $-p$ ادیک $| \cdot |_p$ به صورت $|x|_p := (Np)^{-a} \quad \forall x \in K \setminus \{0\}$ که a بزرگترین توان p در تجزیه‌ی $x \in \mathcal{O}_K$ می‌باشد تعریف می‌شود.

نکته ۱۲.۰.۱. $| \cdot |_p := \circ$

اگر $K = \mathbb{Q}$ آنگاه $\mathcal{O}_K = \mathbb{Z}$ و داریم

$$\left| \frac{a}{b} \right|_p := \left| p^n \frac{a'}{b'} \right|_p = p^{-n}, \quad (a', p) = (b', p) = 1$$

$$\left| \frac{a}{b} \right|_p = 1 \quad p \nmid a, p \nmid b$$

نکته: نرم $-p$ ادیک، اقلیدسی می‌باشد.

در ادامه فهرستی کامل از نرم‌های روی \mathbb{Q} از رده‌ی یکرختی داده می‌شود. نرم $| \cdot |_\infty$ روی \mathbb{Q} همان قدرمطلق معمولی روی \mathbb{R} است $| \cdot |_\infty$ را نرمال شده^۹ گویند.

قضیه ۱۳.۰.۱. (استروفسکی^{۱۰}): فرض کنید $| \cdot |$ نرمی نابدیهی روی \mathbb{Q} باشد

^۸non-archimedean

^۹normalized

^{۱۰}Ostrowski

- (a) اگر $| \cdot |$ اقلیدسی باشد آنگاه $| \cdot |$ هم‌ارز است با $| \cdot |_\infty$.
- (b) اگر $| \cdot |$ ناقلیدسی باشد آنگاه $| \cdot |$ برای یک مکان p اول هم‌ارز است با $| \cdot |_p$.

ر.ک. به [۱۸]

تعریف ۱۴.۰.۱ (میدان موضعی). میدان K با نرم نابدیهی $| \cdot |$ را یک میدان موضعی^{۱۱} گویند هرگاه K موضعا فشرده باشد. (از این رو کامل خواهد بود.)

فضای نرم‌دار $(\mathbb{Q}, | \cdot |_p)$ کامل نیست. چنانچه حد دنباله‌های کوشی را به \mathbb{Q} با این نرم جدید بیافزاییم فضایی کامل شده‌ای به دست می‌آید که با \mathbb{Q}_p نمایش می‌دهند

$$\overline{(\mathbb{Q}, | \cdot |_p)} = (\mathbb{Q}_p, | \cdot |_p)$$

\mathbb{Q}_p با نرم $-p$ ادیک مثالی از یک میدان موضعی است. اگر نرم را نرم اقلیدسی در نظر بگیریم، داریم

$$(\mathbb{Q}, | \cdot |_\infty) = (\mathbb{Q}, | \cdot |) \leftrightarrow \overline{(\mathbb{Q}, | \cdot |)} = (\mathbb{R}, | \cdot |)$$

۱.۰.۱ رده‌بندی میدان‌های موضعی

(۱) اگر K یک میدان موضعی اقلیدسی با مشخصه^{۱۲} صفر باشد، K یکرخت با \mathbb{R} یا \mathbb{C} است و نرم آن هم‌ارز با قدرمطلق معمولی است.

(۲) اگر K یک میدان موضعی ناقلیدسی با مشخصه صفر باشد، K با یک توسیع متناهی از \mathbb{Q}_p یکرخت است و نرم هم‌ارز با نرم $-p$ ادیک است.

(۳) اگر K یک میدان موضعی ناقلیدسی با مشخصه $p \neq 0$ باشد، K با میدان سری لوران معمولی $k((T))$ روی یک میدان باپایان k یکرخت است؛ که میدان $k((T))$ کامل شده‌ی $k(T)$ برای نرم تعریف شده توسط ایده‌آل $(T) \subset k[T]$ است.

^{۱۱}Local field

^{۱۲}characteristic